

Д. С. Зінчук

*магістрант 2 курсу спеціальності «Правознавство»
науковий керівник: ст. викладач, І. О. Голоденко*

ОСОБЛИВОСТІ ПРИЙНЯТТЯ СПАДЩИНИ В НІМЕЧЧИНІ

На шляху інтеграції України до світового співтовариства і уніфікації її законодавства особливо актуальним є питання запозичення досвіду нормативно-правового регулювання в інших держав. Для того, щоб цей досвід виявився для нашої держави позитивним, необхідно розуміти ті особливості генезису правових інститутів, у зв'язку з якими в конкретних державах світу розвинулися певні властивості правової системи.

Основним джерелом регулювання спадкового права, діючого у Німеччині, є Цивільний кодекс Німеччини 1896 р. (Bürgerliches Gesetzbuch; Германське Цивільне Уложення, далі – ГЦУ). Крім того, старий російський термін «уложение», означає, точніше, не кодекс, яким є ГЦУ, а збірник, збірку законів. У цій роботі надалі буде використовуватися термін ГЦУ [1].

Німецький ГЦУ досить детально регламентує відносини, пов'язані з порядком спадкування (V книга ГЦУ «Спадкове право»). Спадкове право Німеччини з моменту прийняття ГЦУ зазнало найбільш суттєвих змін у 1938 р. у зв'язку з прийняттям закону «Про заповіти». 5 березня 1953 р. у ФРН було прийнято закон, згідно з яким правила закону 1938 р. було без суттєвих змін включено в текст ГЦУ. Це було спричинено помітним оновленням суспільних відносин і демократизацією законодавства у світі, що відбулося у другій половині ХХ сторіччя.

Спадкове право, за ГЦУ засновано в своїх суттєвих рисах на старому германському праві. Характерною рисою спадкування за кодексом стала повна відсутність меж спадкування за законом. За відсутністю більш близьких родичів спадкоємцями померлого ставали родичі будь-яких віддалених ступенів. Ця система мала своїм джерелом старогерманське феодальне право [3, 58]. Згідно з цим правом, родичі закликалися до спадкування за так званими парантелами (лініями). Парантела становила собою групу родичів, які походили від загального предка (включаючи самого цього предка). Спадкоємцями першої парантели є низхідні спадкодавця (§ 1924). Другу парантелу становлять батьки спадкодавця та їх низхідні (§ 1925). Третю парантелу становлять дід та баба спадкодавця та їх низхідні (§1926). У четвертій та наступних парантелях режим роз-

поділу простіший. Таким чином, спадкування здійснюється по низхідній лінії.

Проголошений ГЦУ принцип свободи заповіту в плані соціально-економічному відповідає сутності вільної конкуренції та заснованого на ній суспільства. З точки зору історико-правової, він має явно римське (пандектне) походження.

Згідно з принципом свободи заповіту, спадкодавець має право: 1) «призначити спадкоємця на випадок смерті» (§ 1937) та 2) «відсторонити від спадкування за законом родича чи чоловіка (дружину) ...» (§ 1938). Заповітна свобода підлягає деяким законним обмеженням в інтересах близьких родичів спадкодавця, наприклад, право на «обов'язкову частку» в спадщині має кредитор, який має право вимагати від спадкоємців виплати певної суми. Можна сказати, що принцип свободи заповіту, проголошений законом Німеччини, проведений у життя німецьким ГЦУ дуже послідовно і прямолінійно [2]. Українська наука цивільного права також визнає принцип свободи заповіту, але законодавчо він не закріплений. Проте законодавство України не визнає право кредитора на «обов'язкову частку» в спадщині, який має право вимагати від спадкоємців виплати певної суми.

Спадкування виникло в стародавній Німеччині як інститут сімейного права, основною метою якого було захистити майно родини від роздріблення та зберегти його в цій родині, наділяючи для цього привілейованими правами живого чоловіка (дружину) померлого та його близьких родичів. Але з переходом цієї країни до капіталістичних відносин, інститут спадкування починає запозичати вже принципи цивільного права, такі як принцип недоторканності власності, принцип свободи договору (заповіту), принцип неприпустимості свавільного втручання в приватні справи та ін., і дедалі за допомогою законодавця стає вже інститутом цивільного права.

Згадані вище особливості, на нашу думку, визначають специфіку правового регулювання інституту спадкування у країнах загального та континентального права та, деякою мірою, – причини виникнення такої специфіки.

Порівнюючи спадкове законодавство України і Німеччини, треба відмітити наступні моменти:

1) джерелом спадкового права Німеччини є Германське Цивільне Уложення (V книга ГЦУ «Спадкове право»), в Україні – Цивільний кодекс України (Книга 6 «Спадкове право»);

2) в обох країнах існує спадкування і за заповітом, і за законом;
3) в Німеччині відсутні межі спадкування за законом (безкінечна кількість парантел) в Україні встановлено п'ять черг спадкуванн;

4) в Німеччині один живий з подружжя – чоловік (дружина) – привілейований законний спадкоємець, в Україні така сооба віднесена до першої черги спадкування;

5) в обох країнах існує обмеження свободи заповіту.

Стосовно можливих шляхів розвитку спадкового законодавства України, на нашу думку, слід відмітити наступне. Сучасне спадкове законодавство має проблеми із визначенням форми заповіту, проте дані проблеми мають вирішуватися скоріше не уніфікацією, а деталізацією правового регулювання, адже на даний момент порядок спадкування за законом врегульований достатньо справедливо і збалансовано і не потребує удосконалення і уніфікації.

Література:

1. Барщевский М. Ю. Наследственное право зарубежных стран [Електронний ресурс]/ М. Ю. Барщевский. – Режим доступу: http://society.polbu.ru/barshevsky_pravo/ch10_all.html. – Назва з екрана.
2. Короза Д. С. Институт спадкування у державах загального і континентального права: компаративістський підхід [Електронний ресурс]/ Д. С. Короза // Молодіжний науковий вісник Української академії банківської справи Національного банку України. – Режим доступу: <http://www.bulletin.uabs.edu.ua/store/jur/2011/bf4d647b0700d22951965bb616134baf.pdf>. – Назва з екрана.
3. Савельев В. А. Гражданский кодекс Германии [Текст]/ В. А. Савельев. – М., 1994. – 95 с.

С. Н. Клейменова

к.ю.н., доц.

СООТНОШЕНИЕ ПОНЯТИЙ «ОБСЛУЖИВАНИЕ» И «УСЛУГА»

В современном мире все больше развиваются отношения в сфере услуг и сфере обслуживания. При этом следует указать, что услуги и обслуживание не являются юридическими синонимами. Деятельность в сфере услуг можно рассматривать как разновидность деятельности в сфере обслуживания. Лингвистическое значение слова «обслуживание» следует понимать, как работать по удовлетворению чьих-либо нужд. Слово «услуга» толкуется как действие, приносящее помощь другому. Исходя из общего по-